

“Glaasje op, laat je rijden...”
 Over de ademtest en de bloedproef in het Belgisch recht

F. Hutsebaut*

Deze bijdrage heeft een beperkte bedoeling. Zij wil slechts een informatief overzicht bieden van de wettelijke, reglementaire en jurisprudentiële bepalingen m.b.t. de ademtest – het “zakje blazen” – en de bloedproef in het Belgisch recht. Bovendien zal in hoofdzaak enkel gehandeld worden over de bloedproef zoals ze toegepast wordt in verkeerszaken. Op bepaalde punten zal wel verwezen worden naar enkele regelingen die gelden in het gemeenrecht, dus t.a.v. alle misdrijven, ook buiten de Wegverkeerswet.

Het gebruik van alcohol behoort in mindere of meerdere mate tot het dagelijkse leefpatroon van de moderne mens. Het is dan ook niet verwonderlijk dat men er ook in de strafrechtsbedeling veelvuldig mee geconfronteerd wordt. In wetenschappelijke onderzoeken poogt men aan te tonen dat overdreven drankgebruik een criminogeen effect heeft.¹ Meer bepaald in de sector van het verkeer zijn de gevolgen ervan nefast. Het blijkt dat een zeer groot percentage van verkeersongevallen, zeker deze waarvan de afloop gepaard gaat met zware gekwetsten of doden, te wijten is aan overmatig drankgebruik.² Wetenschappelijk is bovendien bewezen dat zelfs een vrij lichte stijging van het alcoholgehalte in het bloed, alhoewel het eventueel nog geen uitgesproken dronkenschap met zich meebrengt, toch een grote invloed heeft op het rijgedrag van de persoon.³

De aandacht van de wetgever voor het fenomeen van het drankgebruik en de gevolgen ervan komt tot uiting in verschillende wetten die zowel betrek-

* Wetenschappelijk medewerker aan de Afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid K.U.Leuven.

1. Zie o.m. : DE SOMER, P., “Het alcoholprobleem in de rechtspraak”, *Ann. Dr.*, 1950, 29 e.v.; VERSELE, S., “L’influence de l’intoxication alcoolique sur la responsabilité criminelle”, *J.T.*, 1953, 389; LEVAUX, P., “Contribution à l’étude du comportement psychomoteur de l’homme sous l’influence de l’alcool”, *R.D.P.*, 1957-58, 62; DE WAELE, VAN WELKENHUYZE, VERSELE, “Quelques indications de politique criminelle en matière d’alcoolisme”, *R.D.P.*, 1957-58, 731; WIERSMA, D., *Alcohol en criminaliteit*, Haarlem, 1957; PERRIN, P. en SIMON, G., *Alcoolisme, criminalité et délinquance*, Paris, 1962; QUENSEL, S., “Quelques aspects criminologiques de l’alcoolisme”, *R.D.P.*, 1963-64, 828-841.

2. Zie o.m. LEDERER, J., “Consommation d’alcool et sécurité routière”, *J.T.*, 1976, 274; PROVO, W., “Alcohol en verkeer”, *R.W.*, 1967-68, 2081.

3. In een verslag uitgebracht door de Heer DUERINCK, namens de commissie voor de Justitie van de Kamer (*Parl. Besch.*, 1965-66, nr. 231, 10, blz. 5 e.v.) werd over een aantal wetenschappelijke onderzoeken gerapporteerd.

king hebben op gemeenrechtelijke misdrijven als op misdrijven inzake het verkeer.⁴

De wetgever heeft nergens een definitie gegeven van het begrip dronkenschap. De notie dronkenschap is van subjectieve aard, verschillend van individu tot individu.⁵ Het begrip werd verfijnd in de jurisprudentie. Zo heeft het Hof van Cassatie in een belangrijk en sterk gemotiveerd arrest van 1954 bepaald dat in de verschillende wetgevingen de term dronkenschap zijn gebruikelijke betekenis heeft.⁶ Het gaat om een toestand van een persoon die zich in zodanige mate onder invloed van de drank bevindt, dat hij de blijvende controle van zijn daden niet meer heeft, zonder dat hij noodzakelijk het bewustzijn ervan verloren heeft.⁷ De rechter zal dan ook met verschillende elementen dienen rekening te houden. Het alcoholgehalte op zichzelf heeft geen absolute waarde voor de vaststelling van de staat van dronkenschap. Uit de rechtspraak blijkt trouwens dat de rechters oorspronkelijk vrij kritisch stonden tegenover de bloedproef en haar alleszins niet als beslissende maatstaf aanvaardden. Zelfs in geval van zeer hoge alcoholgehalten werd beslist dat het resultaat van een bloedproef dient aangevuld te worden door andere elementen⁸ en dat het deskundigenonderzoek kan tegengesproken worden door andere gegevens in het dossier.⁹ Dit heeft ook tot gevolg dat, zelfs als het alcoholgehalte vrij laag is, de dronkenschap eventueel uit andere vaststellingen kan afgeleid worden.¹⁰ De rechter beoordeelt soeverein de bewijswaarde van alle gegevens.¹¹

Door de wet van 15 april 1958 werd de notie dronkenschap niet gewijzigd¹², maar werd wel een nieuw misdrijf in het Belgisch recht ingevoerd, nl. het zo-

4. Zie o.m. de wet van 1 augustus 1899 houdende herziening der wetgeving en der reglementen op de politie van het vervoer (*B.S.*, 25 augustus 1899); Besluitwet van 14 november 1939 betreffende de beteugeling van de dronkenschap (*B.S.*, 18 november 1939); K.B. van 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer (Wegverkeerswet) (*B.S.*, 27 maart 1968); Belangrijke wijzigingen aan de Wegverkeerswet werden aangebracht door de wetten van 9 juni 1975 (*B.S.*, 21 juni 1975, erratum *B.S.*, 15 augustus 1975) en van 9 juli 1976 (*B.S.*, 27 november 1976); Zie ook het K.B. van 1 december 1975 (*B.S.*, 9 december 1975; errata *B.S.*, 13, 18 en 20 december 1975) houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer. Voor wat de zware overtredingen betreft, zie het K.B. van 7 april 1976 tot aanwijzing van de zware overtredingen van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer (*B.S.*, 16 april 1976).

5. Brussel, 14 januari 1950, *R.W.*, 1959-1960, 24.

6. Cass., 18 januari 1954, *R.D.P.*, 1953-54, 613-618.

7. Vaststaande rechtspraak: zie o.m. Cass., 2 februari 1970, *Pas.*, 1970, I, 474; Cass., 13 april 1970, *Pas.*, 1970, I, 690; Cass., 16 februari 1971, *Pas.*, 1971, I, 551; Cass., 6 april 1971, *Pas.*, 1971, I, 718; Cass., 24 april 1974, *Pas.*, 1974, I, 863; Cass., 17 augustus 1978, *Pas.*, 1979, 1259.

8. Krijgshof, 27 november 1953, *R.D.P.*, 1953-54, 618; Luik, 9 april 1954, *Bull. Ass.*, 1954, 630; Luik, 22 juni 1962, *R.W.*, 1962-63, 1072; Corr. Nijvel, 18 februari 1954, *Jur. Niv.*, 1954, 7; Corr. Aarlen, 2 september 1954, *Jur. Liège*, 1954-55, 77; Corr. Nijvel, 14 juni 1955, *Jur. Niv.*, 1955, 159; Rb. Antwerpen, 23 juni 1961, *R.W.*, 1961-62, 40.

9. Zie b.v. Mons, 6 maart 1952 en Brussel, 3 juni 1952, *Bull. Ass.*, 1953, 92; Corr. Nijvel, 11 mei 1955, *Jur. Niv.*, 1955, 112; Luik, 22 juni 1962, *R.W.*, 1962-63, 1072.

10. Zie b.v. Gent, 27 juni 1966, *R.W.*, 1966-67, 215; Pol. Dinant, 16 april 1964, *Bull. Ass.*, 1964, 742.

11. Cass., 18 juni 1975, *R.W.*, 1975-76, 608.

12. Pol. Mons, 8 december 1955, *Bull. Ass.*, 1959, 332.

genaamde promillemisdrif of intoxicatiemisdrif. Hierdoor werd het mogelijk die personen te straffen die, alhoewel zij geen tekens van dronkenschap vertoonden, toch een bepaald alcoholgehalte in het bloed hebben.¹³ Het is nl. niet alleen dronkenschap die een gevaar oplevert, maar ook een zekere aantasting van de vermogens door een eventuele lichte verhoging van het alcoholgehalte.¹⁴ Het bezit van een te hoog alcoholgehalte in het bloed werd aldus een misdrijf, ook indien dit geen invloed heeft op de rijcapaciteiten van de betrokkene.¹⁵ Het misdrijf van dronkenschap, ook in het verkeer, en het misdrijf van alcoholintoxicatie moeten echter duidelijk worden onderscheiden. De rechter kan dan ook zonder tegenstrijdigheid veroordelen voor alcoholintoxicatie (art. 34, 1 Wegverkeerswet) en vrijspreken voor dronkenschap aan het stuur (art. 35).¹⁶

Met betrekking tot dronkenschap of alcoholgebruik is een snelle en precieze opsporing één van de essentiële voorwaarden voor een doeltreffende bejegeling van de misdrijven die er mee verband houden, temeer daar de andere bewijsgegevens dikwijls zeer betwifelbaar zijn.¹⁷ Het bewijs door middel van een objectieve analyse van het bloed biedt in ieder geval meer waarborgen dan subjectieve elementen zoals b.v. verklaringen. Er werd de nadruk op gelegd dat de rechter steeds kritisch moet staan tegenover de verklaring van de politie over het feit dat de verdachte "blijkbaar onder invloed was"¹⁸, en dat de indruk van de verbalisant alleen onvoldoende is om de dronkenschap als bewezen te aanvaarden.¹⁹ Zowel voor de besluitvorming van de politie als van de rechter is de bloedproef dus een belangrijk technisch bewijsmiddel.²⁰ Ook na de wet van 1958 is er echter wettelijk geen enkel bijzonder bewijsmiddel voorgeschreven om de dronkenschap aan te tonen. Ook de bloedproef is slechts een hulpmiddel voor de rechter. Hij beoordeelt soeverein het bestaan van de dronkenschap waarbij hij alle bewijsmiddelen van gemeen recht kan in overweging nemen.²¹ Ook het bewijs van het misdrijf waarvan sprake in art. 34, 1 Wegverkeerswet, nl. het besturen op een openbare plaats van een voertuig in staat van intoxicatie door alcohol, is niet aan een bijzonder bewijsmiddel gebonden. Dit heeft tot gevolg dat zelfs i.v.m. het intoxicatiemisdrif de rechter soeverein oordeelt of het misdrijf bewezen is of niet. Hij zal

13. De wet van 15 april 1958 (*B.S.*, 23 april 1958) vertoonde een ernstige leemte omdat de bloedproef in principe slechts kon toegepast worden nadat een verkeersongeval had plaatsgehad.

14. Zie voetnoot 3.

15. Cass., 25 november 1966, *Pas.*, 1966, I, 402.

16. Cass., 22 september 1975, *Arr. Cass.*, 1976, 1000; zie ook Cass., 9 november 1977, *Arr. Cass.*, 1978, 300.

17. KLUYSKENS, P., "De criteria bij de bepaling van de dronkenschap", *R.W.*, 1951-52, 906 e.v., 908.

18. Rb. Antwerpen, 9 november 1950, *J.T.*, 1951, 136.

19. Pol. Vilvoorde, 31 oktober 1958, *R.W.*, 1958-59, 2078.

20. BEKAERT, H., "Autonomie de la répression de la délinquance routière", *R.D.P.*, 1962, 655 e.v., 777; KLUYSKENS, P., *a.w.*, 910.

21. Zie o.m. Cass., 19 oktober 1964, *Pas.*, 1965, I, 182; Cass., 25 oktober 1965, *Pas.*, 1966, I, 272; Cass., 6 december 1965, *Pas.*, 1966, I, 466; Cass., 23 mei 1966, *Pas.*, 1966, I, 1203; Cass., 25 september 1966, *Pas.*, 1967, I, 110; Cass., 25 september 1972, *Pas.*, 1973, I, 88; Cass., 25 maart 1974, *Pas.*, 1974, I, 757; Cass., 17 augustus 1978, *Pas.*, 1979, 1259.

hierbij b.v. rekening kunnen houden met de uitslagen van het bloedonderzoek, met het ogenblik waarop de bloedproef is verricht en het ogenblik waarop het misdrijf is begaan, alsmede met de gedraging van beklagde tijdens en na het ten laste gelegde feit.²²

Het valt buiten het bestek van dit artikel een onderzoek te wijden aan de gevolgen die het bewijs van dronkenschap of alcoholintoxicatie kan hebben. Wij herinneren er slechts aan dat de dronkenschap van een persoon die als dader betrokken is bij een verkeersongeval, werd gerekend tot de ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die een voorlopige hechtenis verantwoorden, ongeacht de andere feitelijke omstandigheden van het hem ten laste gelegde wanbedrijf.²³ Het sanctie-arsenaal, zowel het gemeenrechtelijke als dat betreffende de verkeersmisdrijven, is zeer uitgebreid en bestaat uit gevangenisstraffen²⁴, geldboeten²⁵, en veiligheidsmaatregelen zoals de ontzetting uit het recht om een voertuig te besturen.²⁶

Gedurende de voorbereiding van de wet van 1958 werd er meermaals de nadruk op gelegd dat de bloedproef met grote zorgvuldigheid dient uitgevoerd te worden.²⁷ De wetgever heeft dan ook in een aantal uitvoeringsbesluiten deze proef met een aantal waarborgen omringd. Bij K.B. van 10 juni 1959²⁸ werden maatregelen getroffen aangaande de methode van bloedafname, de laboratoria en de methode tot het bepalen van het alcoholgehalte in het bloed. Bij M.B. van 22 augustus 1959 werd bepaald welke venule dient gebruikt te worden.²⁹ De methode tot het bepalen van het alcoholgehalte, die te vinden was in bijlage II van het K.B. van 10 juni 1959, werd vervangen door het K.B. van 4 april 1961.³⁰

Hierna zal een onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds de bloedmonstername en anderzijds de eigenlijke bloedproef. De bloedmonstername heeft betrekking op de eigenlijke bloedafname, het nemen van een bloedstaal. De bloedproef heeft betrekking op de bepaling van het alcoholgehalte van het bloed in het laboratorium, m.a.w. op de ontleding van het bloedstaal.

22. Cass., 22 september 1975, *Arr. Cass.*, 1976, 100.

23. Gent, 19 oktober 1948, *R.W.*, 1948-49, 870; Gent, 11 september 1951, *R.W.*, 1951-52, 664; Brussel, 12 juli 1960, *Pas.*, 1960, II, 254.

24. Zie de artikelen 34 tot 37 van de Wegverkeerswet van 16 maart 1968; zie tevens de Besluitwet van 14 november 1939.

25. *Idem.*

26. Zie de Wegverkeerswet van 16 maart 1968, artikel 38 tot 58.

27. Zie o.m. VAN HECKE, W. en THOMAS, F., "Le diagnostic médico-légal de l'ivresse dans les accidents de roulage", *R.D.P.*, 1951-52, 366; zie ook KROMBACH, H., "L'analyse du sang, preuve scientifique", *J.T.*, 1959, 264-265.

28. K.B. van 10 juni 1959 (*B.S.*, 26 juni 1959), betreffende de bloedproef met het oog op het bepalen van het alcoholgehalte, gewijzigd bij K.B. van 10 november 1966 (*B.S.*, 6 januari 1967) en bij K.B. van 2 mei 1980 (*B.S.*, 17 mei 1980).

29. M.B. van 22 augustus 1959 (*B.S.*, 31 augustus 1959), gewijzigd bij M.B. van 29 januari 1961 (*B.S.*, 28 april 1961) en bij M.B. van 2 mei 1980 (*B.S.*, 17 mei 1980).

30. K.B. van 4 april 1961 (*B.S.*, 21 april 1961).

Afdeling I. De bloedmonsterneming

§ 1. Personen die de bloedmonsterneming kunnen gelasten

In verkeerszaken zijn er nogal wat personen die de bevoegdheid hebben om in door de wet bepaalde gevallen een bloedmonster te laten nemen door een daartoe opgevorderde geneesheer. Art. 63, § 1 Wegverkeerswet verwijst naar art. 59, § 1. Het zijn dezelfde personen die een ademtest kunnen opleggen, die ook de bevoegdheid hebben om eventueel nadien een bloedmonsterneming te gelasten. De bevoegdheid tot bloedmonsterneming komt dus toe aan : de procureur des konings, de krijgsauditeur, de officieren van gerechtelijke politie die hulpofficier zijn van die magistraten, het personeel van de rijkswacht, alsmede de ambtenaren en beambten van de gemeentelijke politie.³¹

§ 2. Gevallen waarin de bloedmonsterneming kan bevolen worden

1. Ademtest en bloedmonsterneming

De ademtest werd in de Belgische wetgeving ingevoerd door de wet van 11 juli 1967.³² Door deze wet werd tevens het bloedalcoholgehalte van 0,8 gr. per liter bloed een criterium om te bepalen of er preventieve maatregelen kunnen genomen worden enerzijds en een bloedproef anderzijds (zie verder). Reeds geruime tijd werd aangedrongen op de invoering van de ademtest, o.m. omdat deze techniek in het buitenland goede resultaten had opgeleverd.³³ De ademtest is een technisch vrij eenvoudig hulpmiddel, met het voordeel dat het een proef is die zeer gemakkelijk kan worden afgenomen.³⁴ Anderzijds laat deze methode niet toe met absolute wetenschappelijke zekerheid vast te stellen hoeveel het alcoholgehalte in het bloed bedraagt, doch geeft slechts de overschrijding van een grens aan. Er werd dan ook opgemerkt : "Le dosage de l'alcool dans l'air expiré doit être regardé comme un moyen de dépistage efficace, mais comme un mauvais moyen de preuve".³⁵

De ademtest kan opgelegd worden door dezelfde personen die naderhand eventueel een bloedproef zullen gelasten (zie hoger) en wel in de volgende gevallen : aan de vermoedelijke dader van een verkeersongeval of aan ieder die het mede heeft kunnen veroorzaken, zelfs indien hij het slachtoffer ervan is; aan ieder die op een openbare plaats een voertuig of een rijdier bestuurt

31. Ook de veldwachter bezit deze bevoegdheid : zie Corr. Veurne, 30 oktober 1953, *R.W.*, 1956-57, 1906; contra : Gent, 10 februari 1950, *R.W.*, 1950-51, 465, met kritische noot van M.v.B.

32. Artikel 1, f van de wet van 11 juli 1967 (*B.S.*, 3 augustus 1967). § 1, 2° van artikel 59 werd vervangen bij art. 26 van de wet van 9 juli 1976 (*B.S.*, 27 november 1976).

33. VERSELE, S.C., "La loi du 15 avril 1958", *R.D.P.*, 1963-64, 813.

34. Zie het K.B. van 27 juli 1967 (*B.S.*, 3 augustus 1967) tot vaststelling van het toestel dat voor de ademtest moet gebruikt worden.

35. DESMAREZ, J.J., LAMBERT, C., TERFVE, A., "Quelques aspects médico-légaux de la législation relative au dosage de l'alcool dans l'air expiré ou 'Alcooltest'", *J.T.*, 1968, 342.

of een bestuurder begeleidt met het oog op scholing³⁶; aan ieder die aanstalte maakt om op een openbare plaats een voertuig of een rijdier te besturen (art. 59, § 1). Het Hof van Cassatie besliste dat de bepaling van art. 59, § 1, al. 2, niet inhoudt dat de ademtest moet worden opgelegd op het ogenblik dat de betrokkene nog aan het stuur van zijn voertuig zit of als begeleider optreedt; deze bepaling laat toe de ademtest op te leggen op het ogenblik dat de betrokkene, na te hebben bestuurd of begeleid, kan worden aangetroffen.³⁷ Bovendien zegt dit artikel niet binnen welke tijd dit moet gebeuren en stelt het de ademtest niet afhankelijk van de omstandigheid dat de bevoegde agenten de betrokkene hebben zien sturen.³⁸ Indien de betrokkenen dit wensen kunnen zij op hun verzoek een half uur uitstel van de ademtest bekomen mits zij zolang onder het toezicht van de politie of van de rijkswacht blijven (art. 59, § 1, al. 2). Er mag geen onduidelijkheid zijn over de vraag of de betrokkene om uitstel verzocht heeft, dan wel of hij de ademtest weigerde. De verbalisanten zijn bovendien niet verplicht om bij de weggebruiker opnieuw aan te dringen om zich aan de test te onderwerpen, zelfs niet indien hij gedurende b.v. twee uren ter plaatse is gebleven.³⁹

Wanneer de ademtest een positief resultaat oplevert, m.a.w. indien hij doet vermoeden dat het alcoholgehalte van het bloed hoger ligt dan 0,8 gr. per liter, of als de ademtest geweigerd wordt, heeft dit enerzijds preventieve maatregelen tot gevolg en ontstaat anderzijds de verplichting om in bepaalde gevallen de bloedproef op te leggen (zie verder). Als preventieve maatregel kan een rijverbod opgelegd worden gedurende een periode van zes uren, te rekenen vanaf de vaststelling of vanaf de weigering. Vooraleer aan de persoon wordt toegestaan opnieuw een voertuig of een rijdier op de openbare plaats te besturen of de bestuurder te begeleiden met het oog op scholing, zal hem nadien opnieuw een ademtest opgelegd worden. Ingeval deze opnieuw positief uitvalt of ingeval van weigering zich hieraan te onderwerpen, wordt het verbod tot sturen of tot begeleiden verlengd met een periode van 6 uren te rekenen vanaf de nieuwe ademtest of weigering (art. 60, § 1). Op te merken valt dat deze preventieve maatregel ook kan opgelegd worden wanneer de ademtest om één of andere reden niet kan worden toegepast en als de betrokkene duidelijk tekens van dronkenschap of van alcoholintoxicatie vertoont (art. 60, § 2).

In tegenstelling tot wat bepaald is inzake de bloedmonsterneming bestaat er geen wettige reden om de ademtest te weigeren. Alhoewel hij niet manu militari kan opgelegd worden, is weigering strafbaar gesteld met een gevangenisstraf van vijftien dagen tot drie maanden en met een geldboete van 100 F tot 1.000 F, of met een van die straffen alleen (art. 34, § 3).^{40 41}

36. Aldus vervangen bij art. 26 van de wet van 9 juli 1976 (*B.S.*, 27 november 1976).

37. Cass., 30 mei 1978, *Arr. Cass.*, 1978, 1152, *Pas.*, 1979, I, 1119.

38. Cass., 17 augustus 1978, *Arr. Cass.*, 1978, 1293.

39. Cass., 5 januari 1970, *R.W.*, 1969-70, 1446.

40. Cass., 3 maart 1969, *Pas.*, 1969, I, 591.

41. De geldboete mag niet minder bedragen dan 100 F, zie Cass., 12 mei 1969, *Pas.*, 1969, I, 839. In geval van herhaling dient ze minstens 200 F te bedragen, zie Cass., 22 december 1969, *Pas.*,

2. Gevallen waarin de bloedmonsterneming verplicht is

Krachtens de wet van 15 april 1958 bestond er een principiële onmogelijkheid tot verplichte bloedafneming buiten ongeval.⁴² De wet van 11 juli 1967 heeft de mogelijkheden tot het gelasten van een bloedmonsterneming uitgebreid.⁴³ De verplichting tot het opleggen van een bloedproef bestond echter nog slechts alleen t.a.v. de vermoedelijke dader van een verkeersongeval of t.a.v. ieder die het mede heeft kunnen veroorzaken indien de ademtest een alcoholgehalte hoger dan 0,8 gr. per liter deed vermoeden.⁴⁴ Door de wet van 9 juni 1975 wordt de verplichting om een bloedproef op te leggen uitgebreid. De bevoegde personen hebben nu de verplichting een bloedmonster te laten nemen bij : de vermoedelijke dader van een verkeersongeval of ieder die het mede heeft kunnen veroorzaken, zelfs indien hij het slachtoffer ervan is; ieder die op een openbare plaats een voertuig of een rijdier bestuurt of een bestuurder begeleidt met het oog op de scholing (art. 63, § 1). Deze personen moeten nu verplicht worden tot het laten nemen van een bloedmonster in drie gevallen :

a. Ingeval de ademtest doet vermoeden dat het alcoholgehalte van het bloed hoger ligt dan 0,8 gr. per liter of ingeval van weigering van de ademtest (art. 63, § 1, 1).

Een positief resultaat van de ademtest brengt – naast preventieve maatregelen – de verplichting mee om een bloedmonsterneming te laten verrichten.

Wanneer de ademtest een negatief resultaat oplevert en de dader van het ongeval niet verkeert in kennelijke staat van dronkenschap of geen duidelijke tekens van alcoholintoxicatie vertoont (zie verder), dan heeft de betrokken bestuurder het recht zich te onttrekken aan het laten nemen van een bloedmonster.⁴⁵ In dit geval zal een weigering niet strafbaar zijn. Er is echter geen bezwaar tegen dat de bloedafneming gebeurt mits toestemming van de betrokkene. Het Hof van Cassatie besliste dat een veroordeling terzake van sturen in staat van alcoholintoxicatie wettelijk is als de verdachte, alhoewel de ademtest negatief was, toestemde tot een bloedafneming en deze afneming later een alcoholgehalte uitwees dat hoger lag dan het toegestane gehalte, op voorwaarde echter dat de verbalisanten het niet zo voorgesteld hadden dat een weigering tot bloedafneming strafbaar zou zijn.⁴⁶ Het is trouwens een alge-

1970, I, 363; Cass., 16 oktober 1973, *Arr. Cass.*, 1974, 198; Cass., 2 september 1975, *Arr. Cass.*, 1976, 10. De staat van herhaling is aanwezig indien betrokkene weigert de ademtest te verrichten binnen de drie jaar na een veroordeling wegens het besturen van een voertuig op een openbare plaats terwijl hij in staat van dronkenschap verkeerde, zie Cass., 16 oktober 1973, *Arr. Cass.*, 1974, 198; Cass., 2 september 1975, *Arr. Cass.*, 1976, 10.

42. Zie artikel 4 bis van de wet van 1 augustus 1899, ingevoerd door art. 4 van de wet van 15 april 1958.

43. Zie artikel 1, f, § 1 van de wet van 11 juli 1967.

44. Zie artikel 1, f, § 2 van de wet van 11 juli 1967.

45. Pol. Stavelot, 25 mei 1970, *Jur. Liège*, 1970-71, 56.

46. Cass., 21 januari 1975, *Pas.*, 1975, I, 520 (in casu ging het om een alcoholgehalte van meer dan 1,5 gr per liter, cfr. de toestand vóór de wet van 9 juni 1975). Zie ook Pol. Maaseik, 10 november 1964, *R.W.*, 1964-65, 890, noot M.S.

mene regel dat, indien er geweigerd wordt, de verbalisanten niet uitdrukkelijk moeten kenbaar maken dat dit een strafbaar feit is.⁴⁷ De verbalisanten zijn wel verplicht de bestuurder de uitslag van de ademtest mede te delen maar niets verplicht hen die mededeling in hun proces-verbaal te vermelden.⁴⁸

b. Ingeval de ademtest niet kan worden verricht en betrokkene tekens van dronkenschap of van alcoholintoxicatie vertoont.

Het is in bepaalde gevallen mogelijk dat de ademtest niet kan verricht worden, b.v. omdat de betrokkene zo dronken is dat hij er niet in slaagt de ademtest tot een goed einde te brengen, ofwel omdat hij bewusteloos is of in een diepe slaap gedompeld. Indien hij tekens van dronkenschap of alcoholintoxicatie vertoont, zijn de bevoegde ambtenaren verplicht de ademtest over te slaan en onmiddellijk te laten overgaan tot een bloedmonsterneming. De bevoegde officieren en agenten kunnen eventueel een geneesheer opvorderen om de door hun gedane vaststelling te laten verifiëren.⁴⁹

c. Ingeval een van de in art. 59 § 1 bedoelde personen (de vermoedelijke dader van een verkeersongeval of ieder die het mede heeft kunnen veroorzaken, zelfs indien hij het slachtoffer ervan is) in kennelijke staat van dronkenschap verkeren of duidelijk tekens van alcoholintoxicatie vertonen, zelfs wanneer de ademtest waaraan ze onderworpen werden, geen alcoholgehalte dat hoger ligt dan 0,8 gr. per liter doet vermoeden.

Deze mogelijkheid werd voorzien voor het geval dat er om de een of andere reden twijfel bestaat over de juistheid van het resultaat van de ademtest. Wetenschappelijk is aangetoond dat deze twijfel gegrond is.⁵⁰ De verbalisanten zullen hierover dienen te oordelen. Zij kunnen zich laten bijstaan door een geneesheer die zij met dat doel kunnen opvorderen.⁵¹

3. Het begrip "openbare plaats"

In art. 59 § 1 wordt als voorwaarde om de ademtest en eventueel een bloedmonsterneming te kunnen gelasten gesteld dat het voertuig of het rijdier bestuurd wordt of dat men aanstalten maakt om het te besturen "op een openbare plaats".

Krachtens art. 28 Wegverkeerswet is een openbare plaats : de openbare weg, de terreinen toegankelijk voor het publiek en de niet-openbare terreinen die voor een zeker aantal personen toegankelijk zijn. In een arrest van 26 maart 1974⁵² heeft het Hof van Cassatie verduidelijkt dat de wetgever aan de-

47. Cass., 1 april 1963, *Pas.*, 1963, I, 840.

48. Cass., 2 december 1975, *Arr. Cass.*, 1976, 411.

49. Cass., 10 oktober 1967, *Arr. Cass.*, 1968, 326.

50. Zie DESMAREZ, J.J., LAMBERT, C., TERFVE, A., *a.w.*, in voetnoot 35.

51. Zie voetnoot 48.

52. Cass., 26 maart 1974, *Arr. Cass.*, 1974, 824 met noot waarin uitvoerige verwijzingen naar de voorbereidende werken van de wet van 11 juli 1967.

ze begrippen de ruime betekenis heeft willen geven welke zij hebben in art. 2 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen. Niet-openbare terreinen, doch die toegankelijk zijn voor een zeker aantal personen, – b.v. terreinen met een groot aantal wegen die bestendig toegankelijk zijn voor het personeel, leveranciers en bezoekers, zelfs indien deze terreinen afgesloten zijn en voor de toegang b.v. een toegangskaart vereist is – zijn “openbare plaatsen” in de zin van art. 28.⁵³ Het is ook niet belangrijk of, om gebruik te maken van een bepaalde plaats, b.v. een openbare parkeergarage, huur- of staangeld moet betaald worden.⁵⁴

Het is uiteindelijk de rechter die soeverein beoordeelt of het in een bepaald geval over een openbare plaats gaat of niet.⁵⁵ Op te merken valt dat de weigering van de ademtest of een bloedmonsterneming ook op deze plaatsen strafbaar zal zijn.⁵⁶

4. Het begrip “verkeersongeval”

In bepaalde gevallen zal de bloedmonsterneming slechts kunnen opgelegd worden indien zich een verkeersongeval heeft voorgedaan, nl. in het geval van art. 63, § 1, 3, (zie hiervoor c). De vraag rijst dan ook wat onder een verkeersongeval dient verstaan te worden.

De politierechtbank te Brussel gaf o.i. een goede definitie waar zij stelt dat het verkeersongeval dat tot de bloedmonsterneming aanleiding kan geven elke voltrokken en abnormale verkeersgebeurtenis is die nadelige gevolgen heeft, om het even of die gevolgen bestaan uit een aanslag op de lichamelijke integriteit van een persoon ofwel uit zuiver materiële schade.⁵⁷ A fortiori is het niet vereist dat er een derde in betrokken is of dat een derde schade heeft opgelopen. Hieruit volgt dat b.v. een motorrijder die bij het rijden op de openbare weg valt, aan de bloedmonsterneming kan onderworpen worden.⁵⁸

53. Zie het arrest aangehaald in vorige voetnoot en tevens Cass. 5 maart 1980, *R.D.P.*, 1980, 790.

54. Cass., 22 januari 1974, *Pas.*, 1974, I, 535; zie ook Pol. Hasselt, 10 december 1979, *Limb. Rechtsl.*, 1980, 104, noot.

55. Cass., 14 juni 1952, *Pas.*, 1952, I, 752; Cass., 27 mei 1957, *Pas.*, 1957, I, 1160; Cass., 10 april 1961, *R.W.*, 1961-62, 1492; zie ook : Cass. 23 november 1964, *Pas.*, 1965, I, 287.

56. Cass., 26 maart 1974, *Pas.*, 1974, I, 768.

57. Pol. Brussel, 9 januari 1961, *J.J.P.*, 1961, 212.

58. Corr. Nijvel, 29 januari 1960, *R.D.P.*, 1959-60, 974.

§ 3. Procedure van de bloedmonsterneming

1. Wie moet het bloedmonster nemen ?

Zowel art. 63, § 1 Wegverkeerswet als art. 1 van het K.B. van 10 juni 1959 spreken van het opvorderen van een geneesheer om het bloedmonster te nemen.^{59 60}

De geneesheer – opgevorderd om een bloedmonsterneming te verrichten en de medische vaststellingen te doen – is verplicht gehoor te geven aan deze vordering. Art. 1 van het K.B. van 10 juni 1959 bepaalt dat hij bij weigering strafbaar is met de sancties voorzien in art. 10 van de wet van 21 juni 1849 over de herziening der tarieven van de gerechtskosten in strafzaken. Hiermede wordt de algemene regel gevolgd die geldt ten aanzien van geneesheren-deskundigen. Het feit dat de opgevorderde geneesheren verplicht zijn op de vordering in te gaan, wordt gezien als een waarborg voor de opsporende instanties en in zekere zin ook voor de verdachte, te meer daar samen met de bloedmonsterneming ook een klinisch onderzoek is voorgescreven.⁶¹

In principe is de geneesheer ook verplicht de bloedmonsterneming zelf uit te voeren op straffe van dezelfde sancties. In bepaalde gevallen mag hij zich daarvan onthouden : wanneer zijn bevindingen een formele contra-indicatie tegen de maatregel opleveren – b.v. omdat de betrokkene reeds overmatig bloed heeft verloren door het ongeval of duidelijk aan een bepaalde ziekte lijdt – of wanneer hij de redenen, welke diegene op wie de bloedproef moet worden verricht aanvoert om er zich aan te onttrekken, als gegrond erkent (zie verder).

Het is duidelijk dat de geneesheer hier een vergaande beoordelingsbevoegdheid bezit. Uiteindelijk beslist echter de rechter soeverein over de vraag of de redenen die voor de weigering ingeroepen worden, aanvaard worden. Alhoewel het K.B. van 1959 slechts twee mogelijkheden voorziet, besliste het Hof van Cassatie dat de voorziene sancties slechts toepasselijk zijn indien de geneesheer in de mogelijkheid was om gevolg te geven aan de vordering.⁶² De onmogelijkheid bestaat b.v. als de geneesheer zijn tussenkomst weigert met

59. Artikel 1 van het K.B. van 10 juni 1959 spreekt van de "bloedproef". Het is echter duidelijk dat de bloedmonsterneming bedoeld wordt.

60. Vóór de wet van 15 april 1958 werd ook gebruik gemaakt van een analyse van urine om het alcoholgehalte te bepalen. Sommigen merken ook op dat dit het voordeel biedt dat geen inbreuk dient gepleegd op de fysieke integriteit van de persoon. Dit argument kan echter niet overdreven worden omdat, zoals A. VANDEPLAS terecht opmerkt, de bloedafneming de fysieke integriteit van de menselijke persoon "niet meer in gevaar brengt dan een inenting tegen pokken of polio". Zie hierover : VANDEPLAS, A., "De bloedafneming bij dronken bestuurders", noot bij Antwerpen, 19 maart 1976, *R.W.*, 1975-76, 2372. Zie ook de tussenkomst van L. CORNIL op de vergadering van 9 april 1949 van de "Société de médecine légale de Belgique", *R.D.P.*, 1948-49, 782; KETTENMEYER, G., "L'intoxication alcoolique au point de vue judiciaire", *Belgisch archief van Sociale Geneeskunde*, 1950, 2; KLUYSKENS, P., *a.w.*, 908.

61. VERSELE, S.C., *a.w.*, 805.

62. Cass., 7 april 1952, *R.D.P.*, 1952-53, 197.

een beroep op het feit dat hij niet over een speciale lange naald beschikt om het bloed af te tappen uit het hart, zoals bij lijken dient te geschieden.⁶³

De geneesheer die opgevorderd wordt om een bloedmonsterneming te verrichten in verkeerszaken, is niet verplicht de eed als deskundige af te leggen.⁶⁴ Ook een geneesheer die opgevorderd wordt om enkel een klinisch onderzoek te doen, b.v. omdat de betrokkene weigert zich aan de bloedproef te onderwerpen, en die aldus slechts de vaststellingen van de verbalisanten komt controleren, is niet verplicht de eed af te leggen. Op te merken valt dat ook de persoon die in het kader van het K.B. van 10 juni 1959 opgevorderd wordt om over te gaan tot de analyse van het bloed, niet tot eedaflegging verplicht is.⁶⁵

Gezaghebbende medici waren – reeds vóór de invoering van de verplichte bloedproef – van oordeel dat deze zeker niet kon uitgevoerd worden door een behandelend geneesheer. Bovendien meenden zij dat de geneesheer die een gewonde verdachte verzorgt, door dat feit zelf behandelend geneesheer wordt die zich, omwille van het beroepsgeheim, van het verrichten van de bloedproef dient te onthouden.⁶⁶ Een vonnis van de correctionele rechtbank te Gent volgde deze stelling en oordeelde dat de geneesheer die het slachtoffer van een verkeersongeval de eerste zorgen toedient, te beschouwen is als de persoonlijk behandelende geneesheer van de gekwetste en als zodanig door het beroepsgeheim is gebonden. Hij mag derhalve geen inlichtingen verstrekken betreffende de door hem gedane vaststellingen i.v.m. de lichamelijke toestand, o.a. de dronkenschap, van zijn patiënt. De rechter zal geen rekening mogen houden met hiermee strijdige inlichtingen die door de politie zijn ingewonnen.⁶⁷

In een arrest van 19 maart 1962 bepaalde het Hof van Cassatie duidelijk dat de geneesheer die door de overheid opgevorderd wordt en tot een bloedmonsterneming overgaat, zich niet schuldig maakt aan schending van de geheimen die hem in de uitoefening van zijn ambt toevertrouwd werden, zelfs als de betrokken persoon iemand is aan wie deze dokter vóór de bloedafneming reeds zorgen had toegediend.⁶⁸

63. Corr. Tongeren, 17 september 1963, *Pas.*, 1964, III, 69.

64. Art. 64 Wegverkeerswet bepaalt uitdrukkelijk dat art. 44 bis, § 3 en § 4 Sv. van toepassing is op de in art. 63 bedoelde bloedproef maar zegt niets over art. 44 bis, § 2 Sv. dat verwijst naar het voorschrift van art. 44, al. 2. Zie ook Cass., 7 februari 1961, *Pas.*, 1961, I, 612; Cass., 13 november 1961, *Pas.*, 1962, I, 308; Cass., 1 april 1963, *Pas.*, 1963, I, 840; Cass., 5 juni 1972, *Arr. Cass.*, 1972, 934. Wanneer de geneesheer, opgevorderd voor een bloedmonsterneming, optreedt in zaken van gemeen recht zal hij enkel de eed dienen af te leggen als de oproeping plaats heeft in het kader van een betrapting op heterdaad. Zie b.v. Cass., 14 mei 1962, *Pas.*, 1962, I, 1037; Cass., 6 februari 1979, *Pas.*, 1979, I, 644.

65. Cass., 24 maart 1964, *Pas.*, 1965, I, 810; Corr. Charleroi, 6 juni 1979, *J.T.*, 1979, 528.

66. THOMAS, F. en VAN HECKE, W., "Le diagnostic médico-légal de l'ivresse dans les accidents de roulage", *R.D.P.*, 1951-52, 366.

67. Corr. Brussel, 27 december 1958, *R.W.*, 1958-59, 1719.

68. Cass., 19 maart 1962, *R.D.P.*, 1963, 359; Contra : Corr. Charleroi, 17 juni 1980, *J.T.*, 1980, 552.

2. Klinisch onderzoek

Omdat de vaststellingen inzake dronkenschap of alcoholintoxicatie aan het stuur met zo veel mogelijk waarborgen moeten omringd worden, werd er naast de eigenlijke bloedmonsterneming tevens een klinisch onderzoek voorzien. De confrontatie tussen de uitslag van het klinisch onderzoek en de uitslag van de analyse geeft de rechter voldoende gegevens om een goed gedocumenteerd inzicht te krijgen.⁶⁹

Het klinisch onderzoek is derwijze georganiseerd dat de verbalisanten die de geneesheer opvorderen en de geneesheer zelf een gestandaardiseerd formulier invullen (zie bijlage 1 van het K.B. van 1959). De verbalisant zal volgende vermeldingen opnemen : naam en hoedanigheid van de verbalisant; het nummer en de datum van het proces-verbaal; identiteit van de onderzochte persoon; naam en adres van de opgevorderde geneesheer; uur van het ongeval; uur waarop de bloedafneming werd verricht; de alcoholische dranken welke de betrokkene verklaart gebruikt te hebben in de loop van de laatste 24 uur met vermelding van de aard, de hoeveelheid en de tijdstippen (vooral het tijdstip van het laatste gebruik moet in het bijzonder vermeld worden, daarenboven dient de plaats te worden opgegeven); nummer van de venule. De geneesheer dient ook enkele vragen te beantwoorden : is de gang van betrokkene vast; ruikt zijn adem naar alcohol; is zijn spraak normaal; vertoont betrokkene symptomen van hersenschudding; heeft hij gebrakt; geeft betrokkene te kennen dat hij lijdt aan enige kwaal; andere geneeskundige bevindingen.⁷⁰

3. Wijze van bloedafneming

Het K.B. van 1959 bepaalt in art. 3 op welke wijze het bloed dient afgenomen te worden : "Het bloed wordt rechtstreeks aan de ader afgenomen. De opvorderende overheid overhandigt daartoe aan de geneesheer een venule, waarbij een ontsmettingsmiddel in een waterachtige oplossing is gevoegd. De geneesheer gaat tewerk met al de gebruikelijke aseptievoorzorgen. De venule van 8 cm³ inhoud⁷¹ moet natriumfluoride bevatten. Zij is voorzien van een identificatienummer. De Minister van Volksgezondheid en van het Gezin bepaalt de andere voorwaarden waaraan de venule en de ontsmettingsstof moeten voldoen". Dit laatste gebeurde bij M.B. van 22 augustus 1959.⁷²

69. Société de médecine légale de Belgique, Séance du 9 avril 1949, *R.D.P.*, 1948-49, 780. Op te merken valt dat het klinisch onderzoek enkel voorzien is inzake vaststellingen in verkeerszaken, zie het K.B. van 10 juni 1959, art. 2 : "Wanneer de bloedafneming bevolen wordt krachtens artikel 4 bis van de wet van 1 augustus 1899... (thans artikel 63 Wegv.).

70. Over de waarde van de vaststellingen die moeten gerapporteerd worden zie o.m. VERSELE, *S.C., a.w.*, 103.

71. Zie het M.B. van 2 mei 1980 (*B.S.*, 17 mei 1980).

72. M.B. van 22 augustus 1959 (*B.S.*, 31 augustus 1959), gewijzigd bij M.B. van 29 januari 1961 (*B.S.*, 28 april 1961) en bij M.B. van 2 mei 1980 (*B.S.*, 17 mei 1980).

Er dient te worden opgemerkt dat de methode opgelegd door het K.B. slechts kan toegepast worden bij levenden. Als er geen hartslag meer is, wordt een rechtstreekse hartpunctie verricht.⁷³

De bloedafneming moet verplichtend gebeuren met deze venule. De geneesheer mag het bloed niet eerst aftappen met een ander instrument, b.v. een spuit, en daarna overhevelen in de venule. Tot bewijs van het tegendeel wordt in principe alleen de door de overheid aan de geneesheer overhandigde venule geacht te beantwoorden aan de reglementaire voorschriften, zodat bij gebrek aan elementen die aantonen dat de gebruikte venule aan de voorschriften beantwoordde, de rechter wettelijk beslist dat geen bewijswaarde kan toegekend worden aan de bloedproef toegepast op bloed dat afgenomen werd door middel van een niet door de opvorderende overheid aan de geneesheer overhandigde venule.⁷⁴

Het bloedstaal moet ten minste 5 ml bedragen. De reden daarvan is dat de betrokkene eventueel de kans moet hebben een tegenexpertise te laten uitvoeren (zie verder). Door de wetgever is niet bepaald welke hoeveelheid bloed dient voor de eerste analyse en hoeveel voor de tegenanalyse. Het Hof van Cassatie besliste dat het geen schending van de rechten van de verdediging uitmaakt indien de rechter soeverein beslist dat er genoeg bloed aanwezig was voor de tegenexpertise.⁷⁵ Er kan trouwens niet voor het eerst in cassatie opgeworpen worden dat het bloedstaal een onvoldoende hoeveelheid bloed bevatte om nog een tegenexpertise mogelijk te maken.⁷⁶

§ 4. Bewaring en overmaking aan het laboratorium

Nadat de bloedafname is verricht, wordt het lichaam van de venule onmiddellijk voorzien van een etiket met de naam en de voornaam erop van de persoon van wie het bloed afgenomen werd, alsook met de datum en het nummer van het proces-verbaal.⁷⁷ Het is belangrijk dat de nodige waarborgen geschapen worden om verwarring te vermijden. De politierechter te Brussel besliste dat wanneer de venule niet op onbetwistbare wijze de vermelding van de fabrikatiedatum en van het volgnummer draagt, in aansluiting op het voorschrift van art. 1 van het M.B. van 22 augustus 1959, in uitvoering van het K.B. van 10 juni 1959, deze venule moet geweerd worden als niet voorzien van de wetenschappelijke waarborgen die de wetgever precies heeft willen geven aan de bloedproef.⁷⁸ O.i. zou dit enkel nietigheid met zich meebrengen indien daardoor de rechten van de verdediging geschonden werden. Dit zou b.v. het geval zijn indien niet meer exact en met de grootste zekerheid zou

73. Corr. Tongeren, 23 september 1966, *R.W.*, 1966-67, 1190.

74. Cass., 10 mei 1965, *Pas.*, 1965, I, 352; Corr. Aarlen, 20 februari 1971, *Jur. Liège*, 1973-74, 211; Antwerpen, 9 mei 1975, *R.W.*, 1975-76, 252, noot VANDEPLAS, A.

75. Cass., 12 mei 1969, *Pas.*, 1969, I, 836; zie ook Corr. Hoei, 13 januari 1961, *Jur. Liège*, 1960-61, 163.

76. Cass., 20 juli 1967, *Pas.*, 1967, I, 1282.

77. K.B. 10 juni 1959, art. 4; M.B. 2 mei 1980, art. 1.

78. Pol. Brussel, 19 december 1962, *R.G.A.R.*, 1963, 7080.

kunnen uitgemaakt worden of die bepaalde venule inderdaad gebruikt werd om de bloedafneming te doen van die bepaalde persoon.

De opgevorderde geneesheer overhandigt het afgenomen bloedstaal aan de opvorderende overheid, die het onmiddellijk overmaakt aan het laboratorium dat de rechterlijke overheid zal hebben aangewezen om voor de bewaring ervan te zorgen, of – als zulke aanwijzing niet is geschied – aan de griffie van het bevoegde gerecht (art. 6, K.B. 1959). De bevoegde rechtsmacht is de correctionele rechtbank of de politierechtbank, naargelang van de aard van het misdrijf.⁷⁹

§ 5. *Proces-verbaal*

Van alle verrichtingen van de bloedmonsterneming zal proces-verbaal opgemaakt worden. Art. 1, lid 2 van het K.B. van 1959 voorziet trouwens dat in geval de persoon op wie de bloedproef moet worden toegepast, zich niet aan het ingrijpen van de opgevorderde geneesheer onderwerpt, dit feit wordt vastgelegd in een door de opvorderende overheid opgemaakt proces-verbaal (zie verder). Ook de opmerkingen van de geneesheer die eventueel door de betrokkene wordt aangezocht om hem bijstand te verlenen, worden opgenomen in het proces-verbaal (zie verder).

Het proces-verbaal van vaststelling volgt de algemene regeling m.b.t. processen-verbaal inzake overtredingen van de gecoördineerde wetten en reglementen betreffende de politie over het wegverkeer. Het levert bewijs op zolang het tegendeel niet bewezen is en een afschrift van dat proces-verbaal moet aan de overtreders gezonden worden binnen een termijn van 8 dagen, te rekenen vanaf de datum van vaststelling van de misdrijven (art. 62, Wegv.). De afzending van het afschrift van het proces-verbaal is niet aan een bijzondere formaliteit gebonden. De wet schrijft evenmin voor dat er bijzondere bewijsmiddelen dienen te worden toegepast met betrekking tot deze verzending.⁸⁰

Wanneer het afschrift van het proces-verbaal niet of niet binnen de voorziene termijn aan de betrokkene wordt toegezonden, verliest dit proces-verbaal zijn bijzondere bewijswaarde maar levert het niettemin een bewijs op waarvan de rechter vrijelijk de waarde beoordeelt.⁸¹ Het bewijs mag trouwens nog geleverd worden door alle middelen naar recht.⁸², b.v. door het getuigenis van de opstellers van het proces-verbaal.⁸³ Als voorwaarde wordt wel gesteld dat de rechten van de verdediging geëerbiedigd worden, maar de niet of laatijdige toezending is op zichzelf nog geen schending.⁸⁴

79. PILATE, A., "Sancties voor inbreuken op het verkeersrecht", *R.W.*, 1959-60, 176.

80. Cass., 27 februari 1967, *Arr. Cass.*, 1967, 819.

81. Cass., 19 juni 1973, *R.W.*, 1973-74, 596.

82. Cass., 23 maart 1953, *Arr. Cass.*, 1953, 503 en noot 1; Cass. 5 april 1954, *Pas.*, 1954, I, 689.

83. Cass., 7 december 1953, *Pas.*, 1954, I, 285.

84. Cass., 13 april 1964, *Pas.*, 1964, I, 868; Cass. 23 november 1959, *R.D.P.*, 1960, 974.

§ 6. De kosten van de bloedafneming

De kosten van het nemen van een bloedmonster en van de analyse worden berekend volgens de regeling voorzien in het tarief van strafzaken.⁸⁵ Art. 63, § 2 van de Wegverkeerswet bepaalt uitdrukkelijk dat ze ten laste komen van de onderzochte persoon, indien de overtreding voorzien in art. 34, 1, bewezen is.⁸⁶

§ 7. De weigering van de bloedafneming

1. Beginsel

Art. 1 van het K.B. van 1959 bepaalt in alinea 3 dat, ingeval de persoon op wie de bloedproef moet worden toegepast zich niet aan het ingrijpen van de opgevorderde geneesheer onderwerpt, dit feit wordt vastgelegd in een door de opvorderende overheid opgemaakt proces-verbaal.⁸⁷ Art. 34 Wegverkeerswet bestraft degene die, zonder wettige reden, weigert het in art. 63 bedoelde bloedmonster te laten nemen.

De aard van deze verplichting werd verwoord in een arrest van het Hof van Cassatie van 6 januari 1964 : "Que si cette personne refuse de se prêter au prélèvement, il ne peut y être procédé, mais que ce refus constitue une infraction lorsqu'il n'est pas justifié par un motif légitime."⁸⁸ De bloedmonster-neming kan niet manu militari uitgevoerd worden; iedereen heeft het recht te weigeren, maar doet dan ook uitdrukkelijk de keuze voor bestraffing.⁸⁹

Het principe van de verplichte bloedproef en de juiste aard van deze verplichting gaven aanleiding tot een reeks betwistingen op politiek, doctrinair en jurisprudentieel vlak. Reeds bij de totstandkoming van de wet van 1958 heeft de Raad van State deze vernieuwing niet zonder enige argwaan bekeken : "Het ontdekken van delinquenten die zich aan overmatig gebruik van alcoholische dranken hebben schuldig gemaakt, is aanvaardbaar in de vormen en met de waarborgen waarmede het voortaan zal plaatsvinden. Maar het is niet denkbaar dat het tot voorbeeld of precedent zou dienen voor het invoeren van andere proeven die, om de daders van misdrijven op te sporen, de eerbied voor de menselijke persoon in gevaar zou brengen".⁹⁰ Bij de stemming zowel in de Senaat als in de Kamer van Volksvertegenwoordigers

85. Zie het K.B. van 28 december 1950 houdende het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken (*B.S.*, 30 december 1950). Zie tevens M.B. van 20 november 1980 tot vaststelling van het normaal bedrag van de honoraria der personen opgeroepen in strafzaken wegens hun kunde of beroep (*B.S.*, 12 december 1980).

86. Hierdoor wordt in feite verwezen naar de algemene regel inzake de gerechtskosten in strafzaken.

87. Wanneer de bloedproef gelast wordt krachtens art. 44 bis Sv. is nergens wettelijk voorzien dat de weigering van een bloedmonster-neming strafbaar is.

88. Cass., 6 januari 1964, *Pas.*, 1964, I, 472.

89. Zie *Parl. Besch.*, Senaat, Zittijd 1957-58, nr. 245, Vergadering van 13 maart 1958, blz. 4.

90. *Parl. Besch.*, Kamer, Zittijd 1957-58, nr. 397, blz. 18 e.v.

onthield iemand zich om principiële redenen.⁹¹ Ook in de rechtsleer stelden sommigen vragen over het verantwoord zijn van deze maatregel. S.C. Versele merkte op dat daardoor in feite gebroken wordt met de regel dat de verdachte niet kan verplicht worden mede te werken aan het verzamelen van bewijzen m.b.t. het misdrijf waarvan hij verdacht wordt.⁹² De lagere rechtbanken waren oorspronkelijk niet geneigd om een bloedproef die gebeurde zonder toestemming van de betrokkene, b.v. omdat hij niet in staat was om zijn toestemming te geven, als bewijsmiddel te aanvaarden. Zij waren van oordeel dat uit de wettelijke en reglementaire bepalingen bleek dat een toestemming vereist werd. Indien deze niet kon gegeven worden, b.v. wegens een comateuze toestand, achtten zij een eventuele afneming onwettig.⁹³ In sommige vonnissen werd er voorbehoud gemaakt in die zin dat de toestand waarin de persoon zich bevond en waardoor hij niet in staat was zijn toestemming te geven, niet mocht te wijten zijn aan overdreven dronkenschap.⁹⁴

Deze stellingname van de lagere rechtbanken werd niet gevolgd door de Hoven van Beroep.⁹⁵ Tenslotte bepaalde het Hof van Cassatie in een arrest van 8 juni 1964 dat het nemen van een bloedstaal, voorzien in de Wegverkeerswet, niet ondergeschikt mag gemaakt worden aan de toestemming van de persoon op wie het moet uitgevoerd worden maar aan het ontbreken van diens verzet.⁹⁶

2. Gevolgen

De principiële houding van het Hof van Cassatie i.v.m. de weigering van de bloedproef heeft verstrekkende gevolgen. Een belangrijk gevolg daarvan is o.m. dat de weigering niet mag vermoed worden.⁹⁷ Daaruit wordt afgeleid dat de bloedafneming geldig kan gebeuren buiten het weten van de verdachte⁹⁸, van een bewusteloze⁹⁹, van een persoon die in coma ligt¹⁰⁰, van iemand die in

91. Volksvertegenwoordiger HERMANS in de Kamer, zie *Parl. Hand.*, Kamer, zitting 1957-58, Vergadering van 19 februari 1958, blz. 20; Senator NIHOUL in de Senaat, zie *Parl. Hand.*, Senaat, zitting 1957-58, Vergadering van 27 maart 1958, blz. 1212.

92. VERSELE, S.C., *a.w.*, 798.

93. Corr. Dinant, 20 februari 1961, *Jur. Liège*, 1960-61, 205; Corr. Hasselt, 9 mei 1961, *Jur. Liège*, 1960-61, 35; Corr. Charleroi, 4 april 1963, *J.T.*, 1963, 152; Pol. Brussel, 20 mei 1963, *R.W.*, 1962-63, 2191; Pol. Brussel, 5 maart 1964, *R.W.*, 1963-64, 1774; Corr. Marche-en-Famenne, 26 juni 1964, *Jur. Liège* 1964-65.

94. Zie de beslissingen van de rechtbank te Hasselt en Marche-en-Famenne aangehaald in de vorige voetnoot.

95. Gent, 18 februari 1960, *R.W.*, 1959-60, 1502; Luik, 31 mei 1961, *Jur. Liège*, 1961-62, 65; Luik, 12 oktober 1961, *Jur. Liège*, 1961-62, 97.

96. Cass., 8 juni 1964, *Pas.*, 1964, I, 1075; Cass., 25 oktober 1965, *Pas.*, 1966, I, 272.

97. Cass., 11 februari 1964, *Jur. Liège*, 1964-65, 49, noot; Cass., 10 december 1968, *Pas.*, 1969, I, 341.

98. Antwerpen, 8 maart 1976, *R.W.*, 1975-76, 2371, noot VANDEPLAS, A.

99. Corr. Hasselt, 9 mei 1961, *Jur. Liège*, 1960-61, 35; Brussel, 28 juni 1963, *Pas.*, 1964, II, 289; Corr. Aarlen, 23 oktober 1965, *Jur. Liège*, 1965-66, 68; Corr. Doornik, 26 juni 1969, *Bull. Ass.*, 1972, 835; Pol. Leuze, 16 oktober 1968, *Bull. Ass.*, 1972, 831.

100. Corr. Veurne, 22 december 1964, *R.W.*, 1964-65, 1563 met vordering van het O.M.

zo'n diepe slaap is dat hij zelfs de prik niet voelt¹⁰¹, van iemand die totaal versuft en buiten bewustzijn is.¹⁰² Anderzijds kan de weigering ook impliciet zijn, b.v. indien men vlucht nadat men oorspronkelijk aanvaard had de bloedproef te ondergaan.¹⁰³

Alhoewel de weigering niet vermoed wordt maar de wetgever wel voorzien heeft dat men om wettige redenen kan weigeren, moet de betrokkene, indien hij op het ogenblik van de bloedafneming niet in staat was om een eventuele wettige reden tot weigering kenbaar te maken, naderhand de kans krijgen om te bewijzen dat er in zijn hoofde een wettige reden bestond.¹⁰⁴ Achteraf komen beweren dat men niet in staat was om een eventuele weigering uit te spreken is echter niet voldoende en kan niet als wettige reden tot weigering aanvaard worden.¹⁰⁵ Indien achteraf blijkt dat er een wettige reden tot weigering aanwezig was, is de rechter verplicht de analyse van het afgenomen bloed te verwijderen uit de elementen waarop hij zijn overtuiging kan doen steunen.¹⁰⁶

3. Wettige redenen tot weigering

Een weigering zal slechts strafbaar zijn indien er geen wettige reden tot weigering aanwezig was.¹⁰⁷ Deze reden wordt op de eerste plaats beoordeeld door de opgevorderde geneesheer. Indien hij akkoord gaat met de reden opgegeven door de betrokkene doet hij geen bloedafneming en vermeldt deze reden in het proces-verbaal. Het is echter uiteindelijk de feitenrechter die soeverein oordeelt over de vraag of de reden tot weigering wettig was of niet.¹⁰⁸ Er werd beslist dat de betrokkene niet moet ingelicht worden door de verbalisanten van het feit dat het weigeren van een bloedafneming strafbaar is¹⁰⁹, en dat ook niet gevraagd moet worden of hij met het laten nemen van een bloedstaal akkoord gaat.¹¹⁰ De verbalisanten zijn ook niet verplicht de betrokkene ervan te verwittigen dat hij kan weigeren.¹¹¹ Evenmin zijn zij verplicht om opnieuw aan te dringen wanneer iemand geweigerd heeft om zich te onderwerpen aan de ademtest.¹¹²

Volgens bepaalde rechtspraak dienen de redenen tot weigering restrictief toegepast te worden. Het zou moeten gaan om fysieke redenen¹¹³ en om ob-

101. Antwerpen, 8 maart 1976, *R.W.*, 1975-76, 2371, noot VANDEPLAS, A.

102. Luik, 31 mei 1961, *Jur. Liège*, 1961-62, 65; Luik, 12 oktober 1961, *Jur. Liège*, 1961-62, 97.

103. Corr. Aarlen, 23 april 1969, *Jur. Liège*, 1969-70, 68.

104. Cass., 11 februari 1964, *Pas.*, 1964, I, 621; Cass., 6 januari 1964, *Pas.*, 1964, I, 472.

105. Cass., 5 april 1965, *Pas.*, 1965, I, 836; Cass., 24 juni 1968, *Arr. Cass.*, 1968, I, 1301.

106. Cass., 10 december 1968, *Pas.*, 1969, I, 341.

107. Cass., 23 november 1964, *Pas.*, 1965, I, 287.

108. Cass., 21 mei 1962, *Pas.*, 1962, I, 1076; Corr. Luik, 7 november 1962, *R.D.P.*, 1962-63, 666.

109. Cass., 1 april 1963, *Pas.*, 1963, I, 840.

110. Gent, 18 februari 1960, *R.W.*, 1959-60, 1502.

111. Corr. Tongeren, 13 januari 1965, *R.W.*, 1964-65, 1322, zich uitsprekende in beroep tegen Pol. Maaseik, 10 november 1964, *R.W.*, 1964-65, 890, noot M.S.

112. Cass., 5 januari 1970, *Pas.*, 1970, I, 372.

113. Pol. Duffel, 9 november 1960, *R.W.*, 1960-61, 1057.

jectieve elementen.¹¹⁴ Als onwettig werd gezien b.v. het feit dat men niet weet dat men wettelijk verplicht is de bloedmonsterneming te ondergaan¹¹⁵, of dat men bevreesd is voor de prik.¹¹⁶ Een wettige reden is b.v. een hartinsufficiëntie¹¹⁷, of het feit dat de ademtest die afgenomen werd buiten een verkeersongeval geen alcoholgehalte van 0,8 gr. promille liet uitschijnen.¹¹⁸ De wettige reden, die niet nader omschreven is in de wet, kan dus niet herleid worden tot medische indicaties.¹¹⁹

Volgens het Hof van Beroep te Brussel dient de weigering uitgesproken te worden tegen de geneesheer. Wanneer de weigering om zich aan een bloedproef te onderwerpen enkel wordt uitgesproken tegenover de politie of de rijkswacht, zonder dat er een geneesheer werd opgevorderd, zijn volgens het Hof de wettelijke bestanddelen van het misdrijf niet aanwezig.¹²⁰ Dit zou tot gevolg hebben dat steeds de tussenkomst van een geneesheer moet gevorderd worden, zelfs indien de persoon op wie de bloedafneming moet worden verricht duidelijk heeft te kennen gegeven er zich niet aan te onderwerpen. Deze stelling lijkt ons te radicaal en een bron van moeilijkheden in de praktijk. Waarom zou steeds een geneesheer dienen opgevorderd te worden als de betrokkene op een duidelijke en ondubbelzinnige manier manifesteert dat hij niet van plan is om zich aan de bloedafneming te onderwerpen? Belangrijker lijkt het ons dat de weigering duidelijk en ondubbelzinnig is.

Het is de persoon op wie de bloedafneming dient te geschieden die zelf de weigering moet uitspreken, vermits hij het is die eventueel strafbaar is. Wanneer b.v. de vermoedelijke dader van een verkeersongeval een minderjarige is dan is het niet aan de vader om voor hem een beslissing te nemen aangaande het laten nemen van een bloedstaal.¹²¹

4. Bestrafing van de weigering

De weigering om zich te onderwerpen aan het afnemen van een bloedmonster wordt bestraft met dezelfde straffen als het sturen in staat van alcoholintoxicatie. De straffen zijn voorzien in art. 34 Wegverkeerswet en bestaan uit een gevangenisstraf van 15 dagen tot 3 maanden en een geldboete van 100 F tot 1.000 F of uit één van die straffen alleen. De geldboete die wordt opgelegd

114. Corr. Luik, 7 november 1962, *R.D.P.*, 1962-63, 666.

115. Cass., 30 november 1964, *R.D.P.*, 1965, 1105.

116. Zie de noot van VANDEPLAS, A., vermeld in voetnoot 60.

117. Cass., 7 februari 1966, *Pas.*, 1966, I, 734.

118. Pol. Stavelot, 25 mei 1970, *Jur. Liège*, 1970-71, 56.

119. Een auteur ging zo ver dat hij een eventuele overbodigheid van de bloedproef omdat de dronkenschap manifest is, als wettige reden zou aanvaarden. Zie TOP, F., "De alcoholmisdrijven aan het stuur en de weigering van de bloedproef", *R.W.*, 1961-62, 669-700. De rechtspraak is hem niet gevolgd in deze redenering, zie Cass., 16 maart 1964, *Pas.*, 1964, I, 763; Gent, 18 februari 1960, *R.W.*, 1959-60, 1502; Corr. Brussel, 1 december 1960, *J.T.*, 1961, 426.

120. Brussel, 20 juni 1962, (niet gepubliceerd); zie ook Pol. Leuze, 28 oktober 1964, *Bull. Ass.*, 1966, 154.

121. Brussel, 28 juni 1963, *Pas.*, 1964, II, 289.

aan diegene die weigert de bloedproef te laten verrichten, mag niet minder bedragen dan 100 F.¹²²

Art. 34, lid 3 bestraft twee afzonderlijke misdrijven, nl. de weigering de ademtest te laten verrichten en de weigering zonder wettige reden een bloedmonster te laten nemen. De weigering de ademtest te laten verrichten en daarna de weigering, zonder wettige reden, een bloedmonster te laten nemen, vloeien niet noodzakelijk voort uit één en hetzelfde strafbaar opzet, zodat eventueel een afzonderlijke bestraffing mogelijk is.¹²³ Het Hof van Cassatie heeft bovendien beslist dat wie weigert zonder reden alleszins ook strafbaar is voor weigering, ook als de dronkenschap op een andere manier bewezen wordt.¹²⁴

Afdeling 2 : Ontleding van het bloedstaal

§ 1. Laboratoria

In art. 44 bis, § 4 Sv. wordt bepaald dat het onderzoek van het bloedmonster dient te geschieden in één van de laboratoria die door de Koning daartoe erkend worden. De Koning heeft, naast voorzieningen tot nadere regeling van de bloedproef, o.m. regels opgesteld betreffende de erkenning van deze laboratoria. De bepaling van art. 44 bis, § 4 Sv. is van toepassing op de in art. 63 van de Wegverkeerswet bedoelde bloedproef (art. 64).

Deze erkenning wordt geregeld door het K.B. van 10 juni 1959 betreffende de bloedproef met het oog op het bepalen van het alcoholgehalte en tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de wet van 15 april 1958. In bijlage 2 van dit K.B. wordt bovendien de methode omschreven die door de laboratoria dient gebruikt te worden bij de bepaling van het alcoholgehalte.¹²⁵

Het laboratorium waaraan de deskundige verbonden is, moet hetgeen na ontleding van het staal overblijft, gedurende 3 maanden bewaren te rekenen vanaf de bloedafneming. Nadien wordt het tegen ontvangstbewijs overgebracht naar de griffie van de bevoegde rechtbank.¹²⁶

122. Cass., 12 mei 1969, *Arr. Cass.*, 1969, 905; Cass., 1 december 1969, *Pas.*, 1970, I, 300; Cass., 24 april 1972, *Arr. Cass.*, 1972, 796; Zie ook art. 36 Wegverkeerswet m.b.t. de herhaling. Indien herhaling aanwezig is bedraagt de geldboete minimaal 200 F, zie Cass., 19 september 1973, *Pas.*, 1974, I, 181. De persoon die, binnen drie jaar na een veroordeling wegens het besturen van een voertuig in staat van dronkenschap, geweigerd heeft hetzij de ademtest te verrichten, hetzij zonder wettige reden een bloedmonster te laten nemen, bevindt zich in staat van herhaling. Zie Cass., 2 september 1975, *Arr. Cass.*, 1976, 10; Cass., 29 maart 1977, *Arr. Cass.*, 1977, 823.

123. Cass., 4 november 1975, *Arr. Cass.*, 1976, 301.

124. Cass., 16 maart 1964, *Pas.*, 1964, I, 763 en 767; Gent, 15 februari 1962, *R.W.*, 1962-63, 1540.

125. Zie voetnoot 28.

126. Artikel 7, al. 3 van het K.B. van 1959, zoals gewijzigd door art. 1 van het K.B. van 10 november 1966.

Vermits in het K.B. van 1959 niets is bepaald inzake de kosten van het onderzoek in het laboratorium dient men zich voor de berekening ervan te gedragen naar de regels die te vinden zijn in het tarief in strafzaken.¹²⁷

§ 2. Ontleding van de monsters

Het is een verworvenheid van de wetenschap dat de chemische analyse van het alcoholgehalte in het bloed voldoende zekerheid biedt¹²⁸ op voorwaarde dat de wijze waarop de analyse gebeurt met de nodige waarborgen omgeven wordt.¹²⁹ Art. 8 van het K.B. van 1959 schrijft voor dat het bloed ontleed moet worden volgens de in bijlage 2 van dit besluit genoemde methode en met behulp van een toestel ingericht zoals in die bijlage wordt beschreven. Het Hof van Cassatie besliste dat de bloedanalyse noodzakelijkerwijze dient te geschieden zoals is aangegeven in de bijlage van het K.B.¹³⁰ Hierin zijn bepaald het principe van de methode, de reagentia, de apparatuur en de wijze van uitvoering.

De deskundige die de opdracht krijgt om het bloedmonster te ontleden, moet deze analyse zo spoedig mogelijk verrichten als de omstandigheden mogelijk maken (art. 7, K.B. 1959). Er werd geen uitdrukkelijke termijn bepaald binnen dewelke de deskundige moet overgaan tot de analyse.¹³¹

Het resultaat van de analyse van het bloedstaal geeft uiteraard het alcoholgehalte op het ogenblik van de bloedafneming. Het is echter in functie van een eventuele strafrechtelijke betugeling noodzakelijk het alcoholgehalte te kennen op het ogenblik van de feiten die aanleiding geven tot de vervolging. Wetenschappelijk bestaat er een methode om op schematische wijze, uitgaande van het absolute resultaat van de bloedanalyse, het alcoholgehalte te berekenen dat aanwezig was op het ogenblik van de feiten zelf.¹³² Het betreft hier de zogenaamde methode van terugrekening.¹³³ Dit procédé voor de berekening van de afscheiding van de alcohol uit het bloed, wetenschappelijk het meest problematische aspect van de bloedproef¹³⁴, wordt noch door een wettelijke noch door een reglementaire tekst voorzien. Het Hof van Cassatie bevestigde dat de rechter soeverein moet beoordelen in welke mate het bloed-alcoholgehalte veranderd is tussen het ogenblik van de feiten en het ogenblik

127. Zie voetnoot 85.

128. THOMAS, F., VAN HECKE, W., "Le diagnostic médico-légal de l'ivresse dans les accidents de roulage. Bases scientifiques de la méthode", *R.D.P.*, 1951-52, 367 met verwijzingen.

129. KROMBACH, H., "L'analyse du sang, preuve scientifique", *J.T.*, 1959, 264-265.

130. Cass., 12 mei 1969, *Pas.*, 1969, I, 836; zie ook Gent, 30 september 1964, *R.W.*, 1964-65, 966; Rb. Luik, 5 december 1962, *J.T.*, 1963, 101; Spa, 7 februari 1961, *Jur. Liège*, 1960-61, 265.

131. Antwerpen, 10 maart 1976, *R.W.*, 1979-80, 1254, noot VANDEPLAS, A. (Betreffende de bloedproef).

132. LEDERER, J., *a.w.*, 276.

133. LEDERER, J., *a.w.*, en DE SOMER, P., *a.w.*, aangehaald in voetnoot 1.

134. Zie hierover TOP, F., "Alcohol en verkeer", *R.W.*, 1965-66, 561-584; Zie tevens: Rb. Tongeren, 23 september 1966, *R.W.*, 1966-67, 1190; Pol. Bree, 17 april 1968, *J.J.P.*, 1968, 341.

van de bloedafneming.¹³⁵ Er werd ook beslist dat bij afwezigheid van een reglementaire bepaling betreffende de berekening met vertraging van het alcoholgehalte, de rechtbank verplicht is na te gaan of de berekening werd gedaan vertrekkende uit vaststaande gegevens.¹³⁶ Het principe zelf van de correctie werd aangenomen¹³⁷, maar deze berekening moet met de meeste omzichtigheid beoordeeld worden zeker indien de bloedafneming geruime tijd na de feiten plaatsvond.¹³⁸

§ 3. Verslaggeving en kennisgeving van de uitslag

De deskundige heeft niet de bevoegdheid om de resultaten van zijn onderzoek rechtstreeks over te maken aan de geverbaliseerde. Hij dient zijn verslag neer te leggen bij de overheid die hem gevorderd heeft. Dit dient te gebeuren binnen de 7 dagen. Als de kennisgeving van de deskundige te laat gebeurt kan dit echter niet voor het eerst voor het Hof van Cassatie opgeworpen worden.¹³⁹ Bovendien ontzenuwt deze omstandigheid geenszins het bewijs dat uit zijn verslag kan afgeleid worden.¹⁴⁰ Er werd reeds beslist dat de rechten van de verdediging niet geschonden worden door een laattijdige neerlegging indien alle mogelijkheden tot tegenexpertise gevrijwaard werden.¹⁴¹

In het K.B. van 1959 zijn geen bepalingen te vinden m.b.t. de inhoud van het verslag. Het is duidelijk dat hierin de nodige identificatiegegevens dienen opgenomen te worden alsmede de uitslag van de analyse. Het Hof van Cassatie besliste nochtans dat het nummer van de venule dat ter identificatie aangebracht werd, niet noodzakelijk in het verslag moet opgenomen worden. De rechter kan nl. uit andere gegevens van het verslag het bewijs afleiden dat het bloed van deze venule dat is van degene wiens bloed is afgenomen.¹⁴²

Het Hof van Cassatie besliste verder dat geen enkele wettelijke bepaling de deskundige die overgaat tot een bloedonderzoek, zowel in het kader van art. 44 bis Sv. als in het kader van de Wegverkeerswet, verplicht om in zijn rapport melding te maken van het feit dat hij deze analyse deed volgens de methode die in het K.B. van 10 juni 1959 wordt verplicht gesteld en door middel van het apparaat dat daar wordt aangeduid. Nochtans, zegt het Hof, is de rechter verplicht na te gaan of deze bepalingen werden nageleefd als daarover betwisting bestaat. Het is daarbij niet voldoende dat hij op het als dusdanig opgeworpen verweer antwoordt dat het niet verplicht is deze metho-

135. Cass., 18 februari 1963, *R.D.P.*, 1963, 925; Cass., 4 april 1979, *Pas.*, 1979, I, 922; Zie ook Brussel, 10 april 1968, *R.G.A.R.*, 1968, 8058; Corr. Neufchateau, 20 oktober 1968, *Jur. Liège*, 1968-69, 84.

136. Brussel, 10 april 1968, *J.T.*, 1968, 385; Corr. Namen, 10 januari 1969, *J.T.*, 1969, 223.

137. Brussel, 17 juni 1960, *R.D.P.*, 1960-61, 179.

138. Corr. Aarlen, 17 april 1967, *Jur. Liège*, 1967-68, 59; Brussel, 10 april 1968, *R.G.A.R.*, 1968, 8058.

139. Cass., 17 september 1974, *Pas.*, 1975, I, 64 met noot en verwijzingen.

140. Gent, 30 september 1964, *R.W.*, 1964-65, 966.

141. Pol. Leuze, 8 januari 1960, *Bull. Ass.*, 1960, 366.

142. Cass., 28 september 1976, *Arr. Cass.*, 1977, 113.

de te vermelden zonder dat de rechter vaststelt dat de deskundige ze inderdaad gevolgd heeft.¹⁴³

De resultaten van de analyse moeten ook ter kennis gebracht worden van de persoon van wie het bloed werd afgenomen. Deze kennisgeving gebeurt door de ambtenaar van het Openbaar Ministerie of door de onderzoeksrechter (art. 9 K.B. 1959). Deze kennisgeving dient zo vlug mogelijk te gebeuren en uiterlijk binnen de 30 dagen, te rekenen vanaf het verstrijken van de termijn van 7 dagen die de deskundige ter beschikking heeft. De kennisgeving van de resultaten is echter niet op straf van nietigheid voorgeschreven. Het feit dat ze niet betekend werden, kan niet voor het eerst voor het Hof van Cassatie opgeworpen worden.¹⁴⁴

De kennisgeving kan op twee manieren gebeuren, ofwel per aangetekende brief, ofwel mondeling. Indien zij geschiedt per aangetekende brief wordt zij geacht gedaan te zijn de dag na die waarop de brief op de post werd afgegeven, zon- en feestdagen daarin niet begrepen. Ze kan echter ook mondeling geschieden door de magistraat of door een officier van gerechtelijke politie. In dit geval wordt van deze kennisgeving proces-verbaal opgemaakt (art. 9, lid 2, K.B. 1959).¹⁴⁵

Wat ter kennis dient gebracht te worden is het alcoholgehalte dat het bloed werkelijk bevatte op het ogenblik van de analyse, m.a.w. het alcoholgehalte op het ogenblik van de bloedafneming en niet het ogenblik van de feiten.¹⁴⁶ Dit laatste wordt slechts verkregen na de terugrekening (zie hoger). Indien nochtans enkel het alcoholgehalte op het ogenblik van de feiten wordt ter kennis gebracht, brengt dit op zichzelf geen nietigheid met zich mee indien blijkt dat de verdachte volkomen in staat is geweest om te oordelen over de opportuniteit van een tweede analyse, b.v. omdat uit een proces-verbaal van de politie duidelijk is dat de verdachte zeer goed op de hoogte was van de uitslag van de analyse.¹⁴⁷

Afdeling 3 : Bijzondere waarborgen

In de wettelijke en reglementaire bepalingen m.b.t. de bloedproef zijn er enkele regelingen te vinden die specifieke waarborgen inhouden voor diegenen t.a.v. wie een bloedproef gevorderd wordt. Art. 44 bis, § 3 en 4 Sv. werd toepasselijk verklaard in verkeerszaken door art. 64 Wegverkeerswet. In het K.B. van 10 juni 1959 werden deze bepalingen geconcretiseerd.

143. Cass., 8 juni 1964, *Pas.*, 1964, I, 1063 met verwijzing naar de voorbereidende werken.

144. Cass., 24 april 1967, *Pas.*, 1967, I, 1007; zie ook Antwerpen, 16 maart 1976, *R.W.*, 1979-80, 1254, noot VANDEPLAS, A. (Betreffende de bloedproef); Contra : Charleroi, 14 februari 1979, *J.T.*, 1979, 270, noot J.M.

145. Een probleem kan rijzen als de betrokkene de inhoud van de aangetekende brief betwist. Het Hof van Cassatie besliste in dit verband dat de inhoud van de aangetekende brief kan geleverd worden door alle middelen naar recht, met inbegrip van vermoedens, zie Cass. 24 september 1974, *Arr. Cass.*, 1975, 102.

146. Cass., 4 november 1968, *Pas.*, 1969, I, 245.

147. Zelfde arrest.

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen twee momenten : het moment waarop wordt overgegaan tot bloedmonsterneming, en de latere analyse van dit bloedstaal in het laboratorium.

§ 1. Bij de bloedmonsterneming

Art. 44 bis, § 3 Sv. bepaalt : “Indien het optreden van de opgevorderde geneesheer er geen vertraging door ondervindt, kan de persoon van wie het bloedmonster wordt genomen, op eigen kosten een geneesheer naar keuze daarbij tegenwoordig doen zijn”. Het verzoek daartoe dient duidelijk te zijn. Het Hof van Cassatie besliste dat wanneer men er zich toe beperkt een geneesheer te vragen om eventuele kwetsuren te verzorgen, dit geen vraag tot aanwezigheid bij de bloedmonsterneming uitmaakt.¹⁴⁸ Bovendien zijn in art. 44 bis een aantal, o.i. beperkende, voorwaarden ingebouwd. Indien de aldus opgeroepen geneesheer kosten aanreket, en dit zal uiteraard het geval zijn, moeten deze gedragen worden door de betrokkene zelf.

Een tweede voorwaarde is reëel maar anderzijds in de praktijk ook problematisch. Het is vereist dat het optreden van de door de overheid opgevorderde geneesheer geen vertraging ondervindt door het feit dat de betrokkene zelf een controlerend geneesheer wenst te contacteren. Rekening houdend met het feit dat noch politie noch rijkswacht wettelijk de plicht hebben om de betrokkenen op de hoogte te stellen van dit recht, en met het feit dat de betrokkenen dikwijls “zwaar onder de alcohol zitten”, rijst toch de vraag in welke mate gebruik gemaakt wordt van het recht om een geneesheer op te roepen.

Een andere vaststelling is dat de persoon van wie het bloedmonster moet afgenomen worden, over geen enkel dwangmiddel beschikt tegenover een geneesheer die hij wenst op te vorderen. Het Hof van Cassatie heeft bovendien beslist dat het feit dat de gekozen geneesheer niet kan of niet wil aanwezig zijn, b.v. omdat hij weigert zich te verplaatsen, geen wettige reden tot weigering van de bloedproef uitmaakt.¹⁴⁹

Vraag is tenslotte welke de mogelijkheden zijn van de eigen gekozen geneesheer. Art. 5 van het K.B. van 1959 bepaalt : “Wanneer de persoon van wie het bloed wordt afgenomen wordt bijgestaan door een geneesheer naar zijn keuze, kan deze laatste in het proces-verbaal de opmerkingen doen optekenen die hij meent te moeten maken”. Er is dus nergens voorzien dat de geneesheer die de betrokkene bijstaat een verslag dient op te stellen van zijn bevindingen. Hij heeft enkel de “mogelijkheid” om “opmerkingen” te doen optekenen indien hij van oordeel is dat hij er meent te moeten maken.

148. Cass., 1 maart 1963, *Pas.*, 1963, I, 840.

149. Cass., 5 oktober 1970, *Pas.*, 1971, I, 94.

§ 2. Het recht op tegenexpertise

Art. 44 bis, § 4 Sv. bepaalt : “De persoon van wie het bloed is afgenomen, kan op eigen kosten een tweede onderzoek laten verrichten in het laboratorium waar het eerste heeft plaatsgehad, of in een ander door de Koning erkend laboratorium. In het eerste geval kan hij op het tweede onderzoek toezicht laten houden door een technische raadsman te zijner keuze”. Deze tweede analyse dient eventueel te gebeuren op kosten van de betrokkene.

Deze tegenexpertise is slechts een mogelijkheid en absoluut niet vereist om de eerste analyse geldig te laten zijn. Wanneer geen tegenexpertise kon uitgevoerd worden is het de feitenrechter die dient te beoordelen of daardoor in casu de rechten van de verdediging geschonden werden.¹⁵⁰

1. Uitnodiging tot tegenexpertise

Ter gelegenheid van de kennisgeving van de uitslag van de eerste bloedontleding aan de betrokkene wordt deze door het Openbaar Ministerie of door de onderzoeksrechter ervan op de hoogte gebracht dat hij een tweede analyse kan laten verrichten maar dat hij van dit recht gebruik moet maken binnen de 15 dagen te rekenen vanaf de dag der kennisgeving.¹⁵¹ In deze periode van 15 dagen zijn, ten minste indien ze op de laatste dag vallen, de zon- en feestdagen niet begrepen.¹⁵² Het Hof van Cassatie besliste dat een eventuele tweede analyse moet gebeuren binnen de termijnen en met eerbiediging der vormen en voorwaarden bepaald door de art. 9 en 10 van het K.B. van 10 juni 1959, zoniet mag de eerste analyse wettelijk als bewijskrachtig worden aanzien.¹⁵³

2. Aanvraag tot tegenexpertise

De betrokkene die een tweede analyse wil laten verrichten, moet daartoe per aangetekende brief een aanvraag zenden aan het door hem gekozen erkend laboratorium of aan een in zulk laboratorium optredend deskundige. Terzeldertijd zendt hij, bij aangetekende brief, een afschrift van die aanvraag aan de magistraat, die de in art. 9 bepaalde kennisgeving heeft gedaan. De aanvraag en de toezending worden ten aanzien van het laboratorium of van de gekozen deskundige geacht te zijn gedaan de dag na die waarop de afgifte per post heeft plaatsgehad, de zon- en feestdagen daarin niet begrepen (art. 10, al. 1, K.B. 10 juni 1959).¹⁵⁴

Het is opvallend dat de betrokkene zelf moet instaan voor de nodige formaliteiten bij de aanvraag van de tweede analyse. Hij moet zelf de aanvraag doen aan het laboratorium dat de eerste analyse uitvoerde of aan een labo-

150. Cass., 7 december 1964, *Pas.*, 1965, I, 349 met verwijzing naar de voorbereidende werken.

151. Corr. Neufchateau, 28 mei 1963, *Jur. Liège*, 1963-64, 5.

152. Cass., 22 juli 1969, *Pas.*, 1969, I, 1006.

153. Cass., 9 september 1963, *Pas.*, 1964, I, 29.

154. M.b.t. de vermeldingen die in de aanvraag moeten opgenomen worden, zie het K.B. van 10 juni 1959, art. 10, al. 1.

ratorium dat hij zelf koos. In het laatste geval moet hij er zelf voor zorgen dat het eerste laboratorium aan het tweede een bloedstaal overmaakt. Er is geen toelating nodig van het Openbaar Ministerie of van de onderzoeksrechter.¹⁵⁵

3. Welk laboratorium ?

De tweede analyse dient te gebeuren ofwel in het laboratorium waar het eerste onderzoek heeft plaatsgehad, ofwel in een ander door de Koning erkend laboratorium. De betrokkene heeft dus geen volledig vrije keuze. Er bestaat voor hem wel de mogelijkheid om, als hij de analyse laat uitvoeren in hetzelfde laboratorium als waarin de eerste analyse is gebeurd, dit onder toezicht te laten gebeuren van een technisch raadsman die hij zelf kan kiezen. Dit laboratorium moet dezelfde methode gebruiken voor de ontleding van het bloed als het eerste. Het K.B. van 1959 heeft een bepaalde methode vastgelegd, die door alle laboratoria dient gevolgd te worden, ongeacht het standpunt van de betrokkene of van de door hem gekozen technisch raadsman.

Het is bovendien belangrijk dat de verdachte controle houdt over het feit of de tweede analyse wel uitgevoerd wordt. Het Hof van Cassatie besliste nl. dat, indien de tweede analyse niet uitgevoerd werd, maar blijkt dat de verdachte zich daar helemaal niet over beklagde, dit de bewijswaarde van de eerste analyse niet kan verminderen en de rechten van de verdediging niet aantast.¹⁵⁶

4. Kennisgeving van de uitslag van de tweede analyse

De deskundige, die op verzoek van de verdachte tot een tweede analyse overging, heeft niet de verplichting de uitslag – die voor de verdachte nadeliger kan zijn dan de eerste analyse – aan het Openbaar Ministerie bekend te maken. Volgens art. 10, al. 3 van het K.B. van 10 juni 1959 is de deskundige, belast met de tweede analyse, enkel verplicht de gerechtelijke overheid in kennis te stellen van de mededeling aan de verdachte van de uitslag. De uitslag zelf dient hij niet kenbaar te maken.

Bij wijze van voorlopig besluit

In deze bijdrage werd een overzicht gegeven van de bepalingen m.b.t. de ademtest en de bloedproef zoals deze in het verkeersrecht veelvuldig worden toegepast.¹⁵⁷

155. Cass., 25 september 1967, *Pas.*, 1968, I, 120 met noot.

156. Cass., 15 maart 1971, *R.D.P.*, 1970-71, 1041.

157. De laatste jaren komt opnieuw de vraag in de belangstelling of de ademtest, zonder daaropvolgende bloedproef, niet als een aanvaardbaar alternatief kan functioneren. Het blijkt immers dat de resultaten van de ademproef, door de invoering van microprocessortechnieken bij de ademanalyse, er veel betrouwbaarder op geworden zijn. Zie hierover: FROENTJES, W., "Bloedproef of ademproef", *Nederlands Juristenblad*, 1981, 454-459.

Er werd niet ingegaan op de belangrijke proces“rechtelijke” gevolgen die de invoering van deze bewijstechnieken met zich meebracht. Het is echter onmiskenbaar dat de wet van 15 april 1958 gebroken heeft met de regel dat niemand verplicht kan worden mee te werken aan het bewijs tegen zichzelf. De verdachte bestuurder kan verplicht worden, niet met geweld maar dan toch onder de druk van strafbedreiging, om mee te werken aan de ademtest en het bloedonderzoek, alhoewel een positief resultaat tegen hem als bewijs kan gebruikt worden. Het is zelfs de vraag of deze bewijstechniek in overeenstemming is te brengen met art. 6 van het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.¹⁵⁸

Het is duidelijk dat het belang van de verkeersveiligheid uiteindelijk de doorslag heeft gegeven. Nochtans dient men behoedzaam te zijn voor het precedent dat daardoor geschapen werd.¹⁵⁹ Men dient o.i. uiterst omzichtig om te springen met bewijstechnieken die een inbreuk met zich mee brengen op grondregels die tot op heden verankerd lagen in ons strafprocesrechtelijk systeem.¹⁶⁰

Opdat deze inbreuk niet ingrijpender zou zijn dan strikt noodzakelijk, is het van wezenlijk belang dat deze bewijstechniek omgeven wordt met een aantal procedurale waarborgen waaraan door de overheidsinstanties strikt de hand wordt gehouden. Het is dan ook een belangrijke taak voor al wie bij deze problematiek betrokken wordt – politie, openbaar ministerie, rechters en advocaten – om daarop toe te zien.

158. Zie hierover : MYJER, E., *Van duimschroef naar bloedproef*, Beschouwingen over de regel dat niemand gedwongen mag worden zich zelf te belasten, Preadvies uitgebracht door de Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking, Kluwer-Deventer, 1978.

159. In de wet van 2 april 1965, waarbij de dopingpraktijk verboden wordt bij sportcompetities, werd een urinemonsterneming voorzien.

160. Zie hierover : JESSURUN d'OLIVIERA-PRAKKEN, E., *Bewijs als toetssteen van strafrecht*, in KELK, C., e.a., *Recht, macht en manipulatie*, Spectrum, Utrecht/Antwerpen, 1976, 13-46.